

Italienske «sportsjægere» driver — med hunde — en vældig jagt paa lærker. I Syd-Frankrike og Norditalien fanges smaafulge kanske i millionvis i utspændte net — tildels ved hjælp av blindede lokkefulge, som vinteren igjennem holdes i kolde kjældere. Dr. A. Munthe (Bref og Skitsor) fortæller, at indbyggerne paa Capri lever av turister og fuglefangst. I træktiderne — hver vaar og høst — fanger de ind 50,000—70,000 trækfulge.

Mange mener, at fyrtaarnene, hvis antal tiltar aar om andet, i de mørke høstnætter er ødelæggende for trækfulgene. Efter Collett blev 13. oktober 1891 paa én nat ved Lister og Lindesnæs fyr dræpt 942 stær, trost, rødkjælker, rødstjert m. v. Ved Helgolands fyr, som ligger i fuglernes trækvei, kan man efter professor Gähke — paa det ydre galleri om morgenen finde op til et hundrede fulge, som har slaat sig ihjel mot fyrlyktens tykke glas i nattens løp. Efter: Fulgene ved danske fyr, 1926, R. Hørring, blev der under træktiderne 1924 slaat ihjel ca. 8000 fulge: Ænder, vadefule, trostefule, smaafulge o. s. v. ved ca. 40 av Danmarks fyr. Har trækfulgene tiltrods for alle farer faat karret sig ned til Afrika, saa faar de — efter Bengt Berg — der være i fred.

I Sverige og Danmark søker de videnskabelige institutioner nu at faa istand internationale fredningsbestemmelser for trækfulgene. En international ornithologisk kongres i mai ifjor i Kjøbenhavn har nedsat en fredningskomité for at faa beskyttet trækfulgene.

EN TUR I RIAST OG ESSAND DISTRIKTENE

AV ODD KLINGENBERG

*Omnes sunt divites, qui
coelo et terra frui possunt.*

For den som er blitt glad i fjellet lokker det hvert år og det selv om en tur i fjellet utføres pliktmessig og i embeds medfør. Så var ialfall min følelse da jeg den 20. august 1926 med Rørostoget drog oover til lappedistriktene. På Røros traff jeg lappefogd Guldahl, med hvem jeg allerede året før hadde foretatt befarung i de sydlige renbeitedistrikter, Fæmund og Tolgen. Lappefogden kjenner fjellet som hjemmemarken, og med ham som følgesvenn og tø kjekke samer som bagasjebærere hadde jeg forventning om en herlig og behagelig tur. Vi skulde befare Riast- og Essanddistriktene. Til å begynne med møttes vi av regn og det var jo litt sent på året, men det betok oss ikke vår glade forventning.

Fra Røros tok vi med bil til Skottgården i Brekken. Etter middag fortsatte vi forbi Myrmoen til Storelvvold. Her overnattedes i Abraham Brynildsvolds stue, som drives for Trondhjems Turistforening. Brynildsvold fortalte oss om sin erfaring fra seterdriften og forholdet til samene og rendriften. Det var gode ord som blev talt herom, og ikke sporet jeg hos denne forstandige bonde-mann nogen uvilje mot fjellets sønner. Ut på morgenen den 21. august møtte våre bagasjebærere, samene Lars Nilsen Holm, årets formann i Riastdistriktet, og Nils Danielsen. Den sistes slektsnavn er Gohte, fortalte han. Samene omtaler sine forhold og sine følelser for fedrelandet; det er ikke liten tradisjonsfølelse og familienstolthet hos disse folk, og gode norske borgere er de. Vi drog ivei til Fjellheim, hvor samene Anders Paulsen og hustru Sara viste oss god og vennlig gjestfrihet. På Fjellheim holdtes møte med Riastdistriktets tilstedeværende samer. Der drøftedes forskjellige

spørsmål, og særlig fikk jeg utviklet for mig samenes syn på vilkårene for rendriften og de vanskeligheter som denne medfører når det er spørsmål om å holde renen fra bøndernes setre og slåtter. Det er ganske vanskelige forhold. Men jeg fikk det inntrykk av samene, og det samme har jeg under senere konferanse og korrespondanse med bøndene fått av disse, at der er mulighet for en tilfredsstillende ordning gjennom veiledning og bistand fra det offentlige side.

Utsyn over renbeitedistrikt.

Ut på ettermiddagen forlot vi de gjestfri vertsfolk og fortsatte til Stuedal i Tydal. Været var blitt vakkert, og det var en skjønn tur. Man glemte næsten hvad man hadde å bære på i den lette fjell-luft. Jeg tenker ikke på samene, som bar sine og våre sekker på ryggen. Samene kjenner ikke de 30 kg. på ryggen, og det er vel overhodet så at «tyngda ikke er verst for den som har a på ryggen», men jeg hadde tyngda annetsteds. Imidlertid holdt fogden og jeg så nogenlunde følge med samene, og hvilene var hver-

ken hyppige eller langvarige. Vi kom frem på høiden over Stuesjøen. Vi måtte stanse for å se og nyte. Høstens farver over myr og eng og skog omkring den vakre Stuesjø i solnedgangsbelysning — det var en sådan vederkvegelse for det sinn som kan nyte naturen, at man, som de gamle romere, kunde si man var rik ved det.

Vi kom frem til Stuedal og blev vennlig mottatt av Ola Stugudal og hustru. Også hos denne forstandige bondemann fikk jeg opplysninger om de fastboendes forhold til samene og rendriften som helt igjennem bar preget av velvilje. Ved herlig peisvarme kom passieren igang, og mangen munter bemerkning falt fra bonden med det lune blink i øiet og det gode humør, som i så høy grad preger befolkningen i Trøndelag.

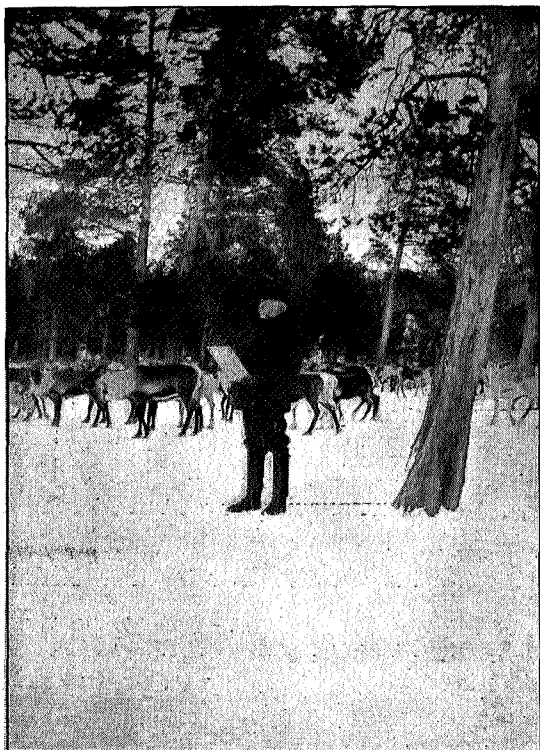
Tilslutt kom vi inn på værutsiktene for den følgende dag. Tross barometret, som var falt noget, lovet Ola at det skulde bli godt vær den følgende dag, søndag den 22. august, og han satte kniven sin i pant på det. Men neste dag viste bonden sig for en gangs skyld som en uheldig værprofet, og han tok dette med kniven humørfyllt tungt. Han lot synlig glad da jeg eftergav pantet, ikke for det tydalingen bruker kniven som fjellbonden mangesteds i gamle dage, men fordi en bonde uten tollekniv er som et kvinnfolk uten stakk — han er ikke påklædt.

Det regnet, og den siste halvdel av turen til Nedalen, som var vårt mål den dag, tilbakelagdes i styrtregn. Vi var alle blitt så friske i fjell-luften at vi gikk ganske fort for å komme unda det verste regnet, men gjennembløtt blev vi. Vi pristet Trondhjems Turistforening for den velinnrettede stue på Nedal, og vår takknemlighet til frøken L. for god pleie og forpleining var stor. Vi traff hyggelig pent folk, to unge turister, så vi hadde en riktig bra kvell i det velvære som tørre klær og tilfredsstillt sult gir en etter en våt fjelltur.

Efter at vi den neste morgen hadde hilst på folkene på Nedalen fortsatte turen til Esnaosen. Herfra tok vi båt over Essandsjøen, og det skulde være fort gjort, mente føreren. Men heri blev vi skuffet. Det gikk smått i den meget sterke motvind. Vi måtte legge til land bak en odde på sjøens søndre side og se om ikke vinden vilde gi sig noget før vi tok over til nordsiden. Vi så ikke stort av Sylene den dag og heller ikke om kvelden da vi kom frem

til turiststasjonen Storeriksvold, men det vi så var snedekket langt nedover.

Også på Storeriksvold følte vi velvære i den fortrinlige turisthytte. Fortrinlig anlagt og godt stelt.

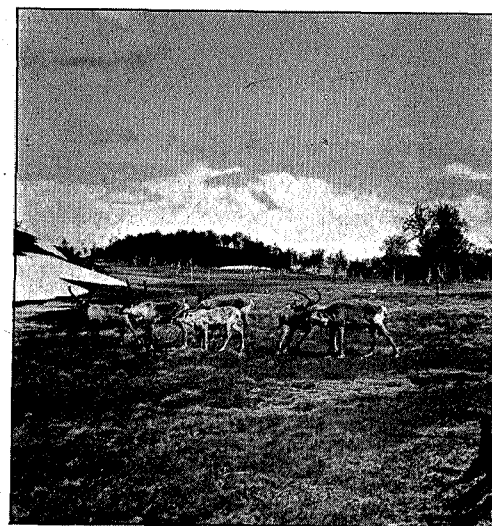
På reninspeksjon.

Næste morgen viste Beljek, som samene benevner Sylene — Beljek betyr øre og passer ikke ille — sig i all sin skjønnhet. Det var næsten sårt at plikten nødte til å resignere fra en bestigning.

Vi hadde en herlig tur fra Storeriksvold til sameleiren ved Lerbekken på grensen mellom Tydal og Meråker. Vi var innom et par setre og så gamle hus med ilden midt på gulvet og ljoren i taket i bruk. Litt røk blev det, og det tok på øinene, men det hadde

sin eiendommelige charme. Det var godt med multer i fjellet og det sinket ikke så litet.

Frem kom vi til Lerbekken, hvor vi blev hjertelig mottatt av Essandsamenes formann Thomas Bergstrøm; han hadde for anledningen reist eget telt til vår disposisjon. Vi besøkte flere samer i deres kojor. Da vi nærmet oss sameleiren hørte vi hundeglam, kjente røken, hørte barnejubel, kvinnestemmer og en og annen mannsstemme. Kommen frem må man først godkjennes av hun-

Rener ved Storeriksvold. Fot. Grendahl.

dene og så av folket. Mottagelsen er hjertelig og på samme tid verdig. Det dukker i det hele tatt frem i erindringen Coopers skilddringer av ankomsten til en indianerby. Sammenligningen ophører ikke når man kommer inn i kojor eller teltet. Ilden midt på gulvet. Tvers over fra inngangen tilvenstre herskerinnen og tilhøire samer, dennegang klædt i vakre sameklær. Med stor anstand bydes gjesten plass på et renskinn eller en skammel efter behag, pipene tennes og der ventes en stund forinnen besøkets anledning berøres av samer. Så kommer passieren i livlig gang. Herunder

får husfruen det travelt og serverer meget snart den lifligste kaffe med renost i.

I Bergstrøms store telt var der friskt birkeløv, de vakreste renskinn og tent op en koselig ild. Vi fikk et deilig måltid servert av hans omsorgsfulle hustru, renkjøtt med smør og brød og multer med renmelk, renmelken var god, og så kaffe med renost. Vi fikk etterhvert besøk av gamle og unge fra Bergstrøms koje. De syntes alle å være glade over besøket. Barna talte rent norsk og kunde sin skolelærdom utmerket. De eldre klaget over at barna og ungdommen ikke lærte samisk som før, men de omtalte jo også med stor takknemlighet den gode anledning til skolegang for barna. De sendes om vinteren til Stordal skole i Meråker og bor der da i skoleukene med mødrene, mens samene drar med renen til de sydlige distrikter.

Næste dag besøkte vi den største reneier i distriktet, Stinerbom, og med ham som med de øvrige samer samtalte vi om samefolket og rendriftens vilkår. Samene er godslig glade i sin gjestfrihet; det var hyggelig å besøke dem.

Ut på dagen var det å ta en rask marsj til bygden. Min følgesvenn Holm med 30 kg. på ryggen fikk opfordring til å gå som han pleiet, og det gikk bakke op og bakke ned i et jevnt trav kan jeg næsten si. Jeg kunde følge ham, for min bør var blitt mindre i fjellet. Kommen til Tydalen blev jeg elskverdiggst mottatt av ordfører Nessvold på Fossan, som huset mig for natten og viste mig den fornemme og utstrakte gjestfrihet som øves av bonden i Norge.

ARKÆOLOGISKE VANDRINGER I TRØNDERSKE BYGDER

FOREDRAG I TRONDHJEMS TURISTFORENING 14/5 1923

AV KONSERVATOR TH. PETERSEN

Når jeg har kalt dette foredrag «Arkæologiske vandringer i trønderske bygder», så er jeg mig fullt bevisst, at jeg her benytter et uttrykk som i vår tid lyder fremmed, og som forlengst har tapt noget av sin gamle klang og poesi. Der knyttet sig dog engang en viss charme til det ord at *vandre*, og hvor mange har ikke med begeistring skrevet om sine «vandringer», snart i vårt eget land, snart gjennom Tyskland, Italien og mange andre land rundt omkring på jorden. Mange taler om sine «vandringsår» som et eget og viktig avsnitt av ens liv, og der er ennu dem som først legger vandringsstaven ned, når de tvinges dertil av livets hårde nødvendighet.

I begrepet *vandre* i den betydning hvori vi her naturlig tar ordet, ligger der nemlig noget mere enn i det at *gå*. Med *vandring* forbinder vi for det første en ro og sinnets likevekt, som ikke lenger slår i takt med vår opjagede og masende tid. Dernest forutsetter dette ord en viss kultur, som ikke er hvermanns eie, et indre som er mottagelig ikke blott for de store naturinstrykk fra fjell og hav, men som også gir resonans fra bygd og folkeliv. Der kreves et våkent blikk, som er åpent ikke bare for det store og imponerende, men også for det tilsynelatende lille og ubetydelige. En vandrør må med andre ord ikke være redd for at ta landeveien fatt. Det var man heller ikke i gamle dage. Familieturene i min barn-dom hører til mine beste minner. Far, mor og søskende, alle begav vi oss på vandring, når ferien kom. Det gikk fra skifte til